

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫНЫҢ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

26.12.2024

№ 1128-п

«2025-2030 елларга Татарстан Республикасы
Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында мәдәниятне үстерү өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру максатларында Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитеты,

КАРАР БИРӘ:

1. «2025-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасын (алга таба – Программа) расларга.
2. «2024-2026 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасын раслау турында» Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2023 елның 18 декабрдәге 1956-п номерлы карарын үз көчен югалткан дип танырга.
3. 5. Әлеге карарны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Татарстан Республикасының <http://pravo.tatarstan.ru> рәсми хокукый мәгълүмат порталында рәсми рәвештә халыкка житкерергә.
4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Саба муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге начальнигы Р.Ф. Заһидуллинга йөкләргә.

Житәкче

М. Р. Ишһиязов

**«2025-2030 елларга Татарстан Республикасы
Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасы**

Программа паспорты

Программа исеме	«2025-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү " программа (алга таба-Программа)
Программаның төп эшләүче	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге
Программаның максатлары	Саба муниципаль районы халкының мәдәният өлкәсендәгә агымдагы ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм яңаларын формалаштыру, мәдәният учреждениеләренә район халкы һәм кунаклары өчен жәлеп итүчәнлеген арттыру. Мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү. Гражданның, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә Архив эше белән идарә итү
Программаның бурычлары	Социомәдәни функцияләргә гамәлгә ашыру өчен музейларны үстерү. Гражданның мәгълүматтан һәм белемнәрдән иреккә файдалануға конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруны, китапханә фондларының сакланышын тәмин итүне, яңартуны тәмин итәргә сәләтле китапханә хезмәт күрсәтү системасын үстерү. Мәдәни-ял итү хезмәтен үстерү, ял итүне оештыру өчен шартлар тудыру, гражданның мәдәният учреждениеләре хезмәтләренән кинчәк файдалануын тәмин итү. Документларны саклау, исәпкә алу, туплау һәм алардан файдалану өчен архив эшен үстерү.
Программаның төп юнәлешләре	<ul style="list-style-type: none"> - мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасын ныгыту; - хезмәткәрләргә әзерләү, яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү; - музей эшчәнлеген комплекслы мәгълүматлаштыру; - музейларның төп эшчәнлек формаларын камилләштерү; - "Китапханәләр һәм китапханә эше турында" Татарстан Республикасы Законын гамәлгә ашыру; - «Татарстан Республикасы халыклары телләре турында» Татарстан Республикасы Законын гамәлгә ашыру; - Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы халкының мәдәни тормышында китапның ролен һәм әһәмиятен арттыру; - Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы китапханәләренә агарту һәм мәгълүмат эшчәнлеген үстерү; - муниципаль мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын арттыру; - түләүле чараларда катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру; - клуб формираниеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру; - муниципаль мәдәният учреждениеләренә йөрүчеләр санын арттыру (процентларда.); - күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатыннан халыкның канәгатьлек дәрәжәсен арттыру;

	- Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм алардан файдалануны тәэмин итү.
Программаны гамәлгә ашыру срогы	2025-2030 еллар
Программаның структурасы	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Музейларны комплекслы үстерү" процесслы чаралар комплексы; 2. «Милләтнең ижади потенциалын («Ижади кешеләр») гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру» процесслы чаралар комплексы 3. "Китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү" процесс чаралары комплексы; 4. «Клуб учреждениеләрен үстерү» процесс чаралары комплексы; 5. «Мәдәният өлкәсендә башка чаралар үткөрү» процесс чаралары комплексы; 6. "Архив эше өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру" процесслы чаралар комплексы; 7. «Мәдәният өлкәсендә идарә системасы эшчәнлеген тәэмин итү» процесс чаралары комплексы
Программаны финанслау күләмнәре	<p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2025-2030 елларда 620 913,398 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2025 ел-201 592,198 мең сум; 2026 ел-203 011,400 мең сум; 2027 ел-216 309,800 мең сум; 2028 ел-0,000 мең сум; 2029 ел-0,000 мең сум; 2030 ел-0,000 мең сум.</p> <p>Программаны финанслау күләмнәре фараз характерында һәм Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) Саба муниципаль районы бюджеты турындагы Карарына ярашлы рәвештә төгәлләштереләчәк.</p>
Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре, аны гамәлгә ашыруның планлаштырылган торган нәтижеләлеге бәяләү	<ul style="list-style-type: none"> - жәмгыятьнең әхлакый-эстетик һәм рухи үсеш дәрәжәсен күтәрү, Саба муниципаль районының мәдәни традицияләрен дәвамчанлыкны саклап калу һәм озак вакытка үстерү шартларын тәэмин итү; - халыкка күрсәтелә торган мәгълүмати-мәгариф, мәдәни-агарту, интеллектуаль-ял итү хезмәтләре спектрын киңәйтү, аларның сыйфатын, күрсәтүнең уңайлылыгын, халык таләпләренә туры килү дәрәжәсен арттыру; - жәмгыятьнең рухи көчләре чыганагы буларак Саба районының мәдәни мирасын киләчәк буыннар өчен саклап калу; - музей фондларын тулыландыру һәм яңа музей экспозицияләре булдыру юлы белән килүчеләрдә кызыксыну арту; - музейларның төп фонды предметлары санын арттыру; - музей әйберләрен актив күрсәтүдә җәлеп ителгән чагыштырмача авырлыкны арттыру; - хисап чорында үз фондыннан ачылган күргәзмәләр санының нисбәтен арттыру; - китапханәләрнең мәгълүмати эшчәнлеген активлаштыру; - укучыларга хезмәт күрсәтү юнәлешләрен һәм формаларын киңәйтү; - модель китапханәләр төзү юлы белән халыкка мәгълүмати һәм китапханә хезмәте күрсәтүне яхшырту; - фондларның сыйфат характеристикаларын яхшырту һәм китапханәләрдән

	<p>файдалану дәрәжәсен арттыру;</p> <ul style="list-style-type: none"> - китапханәләр фондларын төрле мөгълүмат чыганаclarындагы документлар белән тулыландыруны тәэмин итү; - китапханә хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм яңадан һөнәри әзерләү; - жыелма электрон каталог күләмен арттыру; - түләүле чараларда мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын 2021 елда 47,9 мең кешедән 2025 елда 74,4 мең кешегә кадәр арттыру; - клуб формирoваниеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын 2020 елда Саба районы халкының гомуми санының 26,0 процентыннан 2025 елга 27,0 процентка кадәр арттыру; - район мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту; мәдәният учреждениеләрен эксплуатацияләүдә иминлекне тәэмин итү; - халыкның канәгатьлек дәрәжәсен арттыру күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты; - архив бүлеге биналарының архив документларын даими саклауны тәэмин итә торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсен 88,9 процентка кадәр арттыру; - архивлар тарафыннан билгеләнгән срокларда үтәлгән запросларның бер ел эчендә килгән запросларның гомуми күләмдә 98,3 процентка кадәр артуы.
--	---

1. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә характеристика, күрсәтелгән өлкәдәге төп проблемаларны тасвирлау һәм аны үстерү фаразы

«2025-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәниәтен үстерү» муниципаль программасы Саба муниципаль районының уңышлы социаль-икътисады үсеше нигезе буларак мәдәниәт өлкәсен комплекслы үстерүгә юнәлдерелгән. Мәдәниәт өлкәсе үсешен төрле - сәяси, икътисады, демографик, социомәдәни, фәнни-техник факторлар билгели. Шулар ук вакытта тармак үзенең макро тирәлеге белән тотрыклы кире элементләре белән аерылып тора, алар шәхес формалашуга, халыкның мәдәни дәрәжәсенә турыдан-туры йогынты ясаудан гыйбарәт, бу ахыр чиктә мәдәниәт өлкәсенә мөнәсәбәткә йогынты ясей.

Хәзерге вакытта Саба муниципаль районында 3 муниципаль бюджет мәдәниәт учреждениесе эшли. Саба муниципаль районы мәдәниәт учреждениеләре чөлтәре түбәндәге объектлардан тора:

- Саба муниципаль районының «Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәдәниәт йорты) - 24 авыл мәдәниәт йорты, 31 авыл клубы, 3 күчмә клуб;

- Саба муниципаль районының «Саба үзәкләштерелгән китапханә системасы» муниципаль бюджет учреждениесе (Әбрар Кәримуллин исемдәге район китапханәсе) - Саба муниципаль районының "Саба үзәкләштерелгән китапханә системасы" муниципаль бюджет учреждениесе. А. Кәримуллина, район балалар китапханәсе, 27 авыл китапханәсе;

- Саба муниципаль районының «Саба үзәкләштерелгән туган якны өйрәнү музей» (район туган якны өйрәнү музей) муниципаль бюджет учреждениесе-Район туган якны өйрәнү музей, «урман хужалыгы тарихы музей» филиалы, Сатыш авылы мәдрәсәсе музей.

«Саба ҮКМ» МБУ музейларының иң мөһим бурычларынан берсе булып гражданның рухи мәдәниәтен саклау һәм торгызу тора. Тарихи мирас һәм һәйкәлләрнең сакланышын тәэмин итү, тупланган белемнәрне яңа буынга тапшыру - «Саба ҮКМ» МБУ музейлары эшенең өстенлекле юнәлешләре.

Район территориясендәге мәдәни мирас объектлары уникаль кыйммәткә ия һәм мәдәни мирасның аерылгысыз өлеше булып тора.

Авыл китапханәсе күп функцияларне үти – агарту, ял итү, күнел ачу, мемориаль, туган якны өйрәнү, музей китапханәләре, халыкка социаль ярдәм күрсәтә. Авыл китапханәсе мөмкинлекләренә карап төрле категориядәге гражданнарны мәгълүмати тәэмин итү функциясен үти.

Халыкның 21695 (69%) китапханәдән файдаланучы булган, аларга 489065 экз. документ бирелгән. Китап фонды 341689 данә документ тәшкит итә. Уртача укучылар саны-23; уртача йөрүчеләр саны-19; китап фонды әйләнешләре-1,4.

«Саба үзәк китапханә үзәге» МБУ китапханә фондында 341689 нөсхә китап һәм башка басмалар, шул исәптән магнит һәм электрон чыганақлардагы документлар бар, шуларның 155647 нөсхәсе татар телендә.

Район китапханәсе 2012 елдан бирле «АБИС-РУСЛАН» программасы буенча эшли: ТР электрон библиографик мәгълүмат базасының жыелма каталогын төзүдә катнаша.

Мәдәният өлкәсендә авыл жирендә мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр (мәдәният йортлары, авыл клублары һ.б.) аеруча массакүләм, һәркем өчен мөмкин булган һәм кирәкле учреждениеләр булып калуын дәвам итә. Үз эшчәнлекләрен формалаштырганда алар традицион үзәнчәлекләрен һәм клуб ялы төрләрен саклайлар: коллектив аралашу, эстетик тәрбия, һөвәскәр иҗатны үстерү. Килүчеләрнең сорауларына таянып, мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр клуб ялын – балалар, яшүсмерләр, яшьләр, гаилә ялын, милли мәдәниятләрен үстерүгә юнәлдерелгән махсуслаштырылган формаларын өстенлекле форма итеп үстерәләр. Мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр базасында Үсеп килүче буынны әхлакый һәм патриотик тәрбияләүгә, гаилә һәм иҗтимагый мөнәсәбәтләренә тотрыклыландыруга һәм гармонияләштерүгә ярдәм итүче чаралар оештырыла.

Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты) методик Кабинетының төп бурычы-авыл клуб учреждениеләренә һәм мәдәният хезмәткәрләренә мәгълүмати-методик, аналитик, консультатив һәм практик ярдәм күрсәтү. Бу бурычка шулай ук барлык учреждениеләрне методик киңәшләр, ярдәмлекләр, сценарийлар белән тәэмин итү, мәдәни-ял итү эшчәнлегенең барлык юнәлешләре буенча һәрьяклап ярдәм күрсәтү керә.

Модернизацияләнгән клублар халыкны, бигрәк тә яшьләренә үз диварларына жәлеп итәргә һәм шөхәсенең рухи формалашуына зыян китерүче һәм мәдәни мирасны саклауга ярдәм итүче гаджетлардан читкә юнәлтергә ярдәм итәчәк, кешеләр арасындагы мөнәсәбәтләргә жылылык бирәчәк.

Авыл мәдәният йортларына һәм авыл клубларына без катлаулы шартларда яшәргә булышырга гына түгел, ә традицияләренә байлыгын сакларга, халыкны жәлеп итәрлек кенә түгел, ә жирле халыкның проблемаларын хәл итүдә дә ярдәм итә алырлык яңа инновацион эш формалары һәм технологияләре булдырырга да тиеш.

Үзешчән сәнгать жанрлары арасында музыка, әдәби иҗат һәм декоратив-гамәли сәнгать киң таралган. Уздырыла торган мәдәни-ял чаралары, мәнфәгатьләр буенча клублар, иҗат коллективлары саны арта.

Төп проблема мәдәният учреждениеләренең техник яктан жиһазландырылуы: компьютер һәм оргтехникага, тавыш көчәйткеч һәм яктылык техникасы аппаратурасына ихтыяж, музыка кораллары физик һәм мораль яктан тузган, сәхнә костюмнары тегү белән бәйле проблемалар бар. Мәдәният учреждениеләре урнашкан биналарның күпчелеге капитал ремонтка мохтаж.

Мәдәният учреждениеләре хезмәткәрләренең кадрлар составында да проблема бар: белгечләрнең бик аз өлеше генә югары һәм урта махсус белемгә ия. Шуңа күрә якындагы 5 елга мәдәниятне үстерү планына клуб учреждениеләре хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрүне һәм яңадан әзерләүне, яшьләр арасында һөнәри юнәлеш бирү буенча актив эш алып баруны куябыз. Авырлыкларга һәм проблемаларга карамастан, конкурсларда катнашу, иҗат коллективларын арттыру районның һөнәри мәдәниәтен үстерү күрсәткече булып кала.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлегендә 1929 елдан алып 2021 елга кадәр 32 444 эш саклана. Архивларда саклана торган документлар гаять зур социаль әһәмияткә ия, чөнки аларда социаль-хокукый характердагы

мәғлүмат бар. Саклауның норматив режимнарын үтәмәү аркасында архив документларының югалуы республика гражданнын хезмәт стажы, бүләкләүләре, реабилитацияләнүләре турында тиешле мәғлүмат алу мөмкинлегенән мөһрүм итәргә мөмкин. Архивларда документларны цифрлаштыру торган саен киңрәк тарала бара, бу документларны яңадан торгызу һәм мәғлүматны төп нөсхәләренә мөрәжәгать итмичә файдалануның яңа мөмкинлекләрен һәм киң перспективаларын бирә. Бу эшнә активлаштыру өчен архивларга тиешле техника сатып алырга кирәк.

Программа район мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын яхшырттырга, заманча мәғлүмат технологияләрен һәм үзешчән ижатны үстерергә мөмкинлек бирәчәк.

Гомумән алганда, Программа Саба муниципаль районы халкының тормыш сыйфатын яхшыртуга уңай үзгәрешләр кертәргә мөмкинлек бирәчәк. Мәдәният учреждениеләре программасында катнашу-халыкка кирәкле мәдәни проектларны тормышка ашыру, өстәмә акча жәлеп итү мөмкинлеге ул.

2. Программаны гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары

Саба муниципаль районы халкының мәдәният өлкәсендәге агымдагы ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм яналарын формалаштыру, мәдәният учреждениеләренең район халкы һәм кунаклары өчен жәлеп итүчәнлеген арттыру. Мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү:

- гражданнын районның муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәтләренән киңрәк файдалана алуын тәмин итү;

- авыл мәдәният учреждениеләре белән консультация-методик эш алып баруның нәтижәләгән арттыру;

- мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген техник яктан тәмин итү, ижади чараларны, фестивальләренә, конкурсларны тәмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү;

- мәдәният учреждениеләрендә профессиональ кадрлар әзерләү системасын камилләштерү;

- район мәдәният учреждениеләрендә сәләтле балаларның ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру;

- кадрларның квалификациясен күтәрү системасын камилләштерү;

- мәдәният учреждениеләрендә матди-техник базаны ныгыту;

- мәдәният өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын яхшырту һәм төрлеләгә өчен шартлар тудыру;

- мәдәният өлкәсен үстерүнең оештыру, икътисадый һәм хокукый механизмнарын камилләштерү;

- үзешчән халык ижаты өлкәсендәгә ижади проектларга конкурс нигезендә бирелә торган ярдәм механизмнарын үстерү;

- жәмгыятьнең рухи кыйммәтләренең бербөтен системасы буларак, Саба районнда яшәүче халыкларның мәдәниятләрен саклап калу өчен шартлар тудыру;

- сәләмәт яшәү рәвешенә, шулай ук традицион мәдәни, әхлакый һәм гаилә кыйммәтләренә юнәлдерелгән мәғлүмат өлешен арттыру өчен оештыру һәм башка шартлар тудыру;

- мәдәният өлкәсендә чаралар оештыру һәм үткәрү;

- Архив эше белән гражданныр, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә идарә итү.

Программаның бурычлары:

- расланган эш планнары нигезендә музей фондларын туплау өчен оптималь шартлар тудыру;

- музей фондларын саклау һәм саклау өчен оптималь шартлар тудыру;

- фәнни һәм мәгариф эшчәнлеген камилләштерү, фәнни-тикшеренү эшен камилләштерү, музей фондларын формалаштыру, музей архивын булдыру, экспозиция-күргәзмә эшчәнлеге, экскурсия-лекция эшчәнлеге, мәдәни-агарту эшчәнлеге өчен яңа технологияләр һәм жайланмалар куллану;

- китапханә хезмәте күрсәтүнең сыйфатын яхшырту;
- гражданнарның мәгълүматтан ирекле файдалануга конституциячел хокукларын гамәлгә ашыру;
- мәгариф, социаль учреждениеләр белән партнерлыкны үстерү һәм ныгыту;
- китапханә фондларының заманча моделен булдыру;
- эш урыннарын, китапханә процессларын модернизацияләү һәм автоматлаштыру;
- китапханәләрнең укуны һәм китапны алга жибәрү буенча мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү;
- һәркем файдалана алырлык китапханәләргә аларның нәтижәле эшләве, кулланучыларның имин һәм уңайлы булуы өчен заманча җиһазлар белән тәмин итү;
- китапханәләрнең ял вакытын оештыру һәм халыкның социаль ярдәм таләп итә торган категорияләрен укуга җәлеп итү эшен камилләштерү;
- районда балалар һәм яшь буын арасында китап укуны популярлаштыру;
- Татарстан Республикасы китапханәләренең эш тәҗрибәсен өйрәнү;
- гражданнарның районның муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән киңрәк файдалана алуын тәмин итү;
- авыл мәдәният учреждениеләре белән консультация-методик эш алып баруның нәтижәлеләген арттыру;
- мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген техник яктан тәмин итү, ижади чараларны, фестивальләргә, конкурсларны тәмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү;
- мәдәният учреждениеләрендә профессиональ кадрлар әзерләү системасын камилләштерү;
- район мәдәният учреждениеләрендә сәләтле балаларның ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру;
- кадрларның квалификациясен күтәрү системасын камилләштерү;
- мәдәният учреждениеләрендә матди-техник базаны ныгыту;
- мәдәният өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләргә сыйфатын яхшырту һәм төрлеләгә өчен шартлар тудыру;
- мәдәният өлкәсен үстерүнең оештыру, икътисадый һәм хокукий механизмнарын камилләштерү;
- үзешчән халык ижаты өлкәсендәгә ижади проектларга конкурс нигезендә бирелә торган ярдәм механизмнарын үстерү;
- җәмгыятьнең рухи кыйммәтләренең бербөтен системасы буларак, Саба районында яшәүче халыкларның мәдәниятләрен саклап калу өчен шартлар тудыру;
- сәламәт яшәү рәвешенә, шулай ук традицион мәдәни, әхлакий һәм гаилә кыйммәтләренә юнәлдерелгән мәгълүмат өлешен арттыру өчен оештыру һәм башка шартлар тудыру;
- Спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чаралары үткәргү, шул исәптән профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында;
- төрле консультацияләр оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар циклы, агарту эшчәнлегенең башка формалары үткәргү;
- төбәк һәм җирле гореф-гадәтләр һәм традицияләр нигезендә массакуләм театральләштерелгән бәйрәмнәр һәм тамашалар, халык күңел ачулары, йолалар һәм ритуаллар үткәргү;
- халыкның төрле төркемнәренең ялын оештыру, шул исәптән ял һәм бию кичәләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәләре, уен һәм башка мәдәни-күңел ачу программалары үткәргү;
- китапханәләр һәм музейларның фәнни һәм мәдәни-агарту эшчәнлеген үстерү;
- район әһәмиятендәгә чараларны оештыру һәм үткәргү;
- төбәкара, Бөтенроссия һәм халыкара чараларда Саба муниципаль районының мәдәният өлкәсен тәкъдим итү;
- Саба муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар булдыру;

- Саба муниципаль районы архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм алардан файдалануны тәэмин итү.

3. Муниципаль программаның структурасы

Структур элементның бурычлары	Структур элемент бурычын тормышка ашырудан көтелгән эффектларның кыскача тасвирламасы	Күрсәткечләр белән элемент
1	2	3
"2025-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү" муниципаль программасы		
1. «Музейларны комплекслы үстерү» процесслы чаралар комплексы		
Гамәлгә ашыру өчен җаваплы: «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының «Саба үзәкләштерелгән туган якны өйрәнү музей» МБУ		Гамәлгә ашыру срогы: 2025-2030 еллар
Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы музейлары эшчәнлеген тәэмин итү	- расланган эш планнары нигезендә фондларны туплау өчен оптималь шартлар тудыру; - музей фондларын саклау һәм саклау өчен оптималь шартлар тудыру; -фәнни һәм белем бирү эшчәнлеген камилләштерү, фәнни-тикшеренү эше, музей фондлары формалаштыру, музей архивы булдыру, экспозиция-күргәзмә эшчәнлеге, экскурсия-лекция эшчәнлеге, мәдәни-агарту эшчәнлеге өчен яңа технологияләр һәм җайланмалар куллану. Проектның һәр бурычы комплекслы характерда һәм музей эшен үстерүнең өстенлекле юнәлешләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән. Стратегик максатка ирешү һәм стратегик бурычларны хәл итү	Мәдәният оешмалары чараларына килүчеләр саны; Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы гражданның мәдәният оешмалары хезмәтләреннән һәркем файдалана алырлык һәм сыйфатлы булудан канәгатьлек дәрәжәсе; Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәният оешмалары белән тәэмин ителеш дәрәжәсе
2. «Милләтнең иҗади потенциалын («Иҗади кешеләр») гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру» процесслы чаралар комплексы		
Гамәлгә ашыру өчен җаваплы: Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының "Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы" МБУ (Район мәдәният йорты); Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының "Саба үзәкләштерелгән китапханә системасы (Әбрар Кәримуллин исемдәге район китапханәсе)" МБУ;"Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Саба үзәкләштерелгән туган якны өйрәнү музей (район туган якны өйрәнү музей)" МБУ		Гамәлгә ашыру срогы: 2025-2030 еллар
Заманча мәдәният оешмаларында иҗади үсеш һәм үз-үзен тормышка	Жирле халыкларның мәдәни идентификациясе һәм этномәдәни үсеше факторы буларак халык	- ел саен гамәлгә ашырылган проектларның санын

<p>ашыру өчен өстәмә мөмкинлекләр алу өчен гражданнарға ярдәм итү, ижади инициативаларны хуплау мөмкинлекләрен алу</p>	<p>ижатына ярдәм итү, аларның матди булмаган мәдәни мирасын саклап калу, торгызу һәм популярлаштыру өчен оптималь шартлар тудыру</p>	<p>грантлар ярдәмендә арттыру; Традицион мәдәният өлкәсендә тикшеренү, фәнни-методик һәм мәдәни-массакуләм чаралар өлешен арттыру; - ел саен уздырылган фольклор-этнографик экспедицияләренең санын арттыру; - ачыкланган матди булмаган мәдәни мирас объектлары санын арттыру; - Интернет челтәрендә төп халыкларның традицион мәдәнияте буенча урнаштырылган мәгълүмат берәмлекләренең санын арттыру; - матди булмаган мәдәни мирас виртуаль музееың контент берәмлекләре санын арттыру; - халык бәйрәмнәрендә катнашучылар һәм тамашачылар саны арту.</p>
--	--	--

3. "Китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү" процесс чаралары комплексы

<p>Гамәлгә ашыру өчен җаваплы: «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Саба үзәкләштерелгән китапханә системасы (Әбрар Кәримуллин исемендәге район китапханәсе)» МБУ</p>	<p>Гамәлгә ашыру срогы: 2025-2030 еллар</p>
<p>Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы китапханәләре эшчәнлеген тәэмин итү</p>	<p>- китапханә фондларының заманча моделен булдыру; - мәгариф, социаль учреждениеләр белән партнерлыкны үстерү һәм ныгыту; - эш урыннарын, китапханә процессларын модернизацияләү һәм автоматлаштыру; - һәркем файдалана алырлык китапханәләрне аларның нәтижәле эшләве, кулланучыларның имин һәм уңайлы булуы өчен заманча җиһазлар белән тәэмин итү; - китапханәләрнең укуны һәм китапны алга жибөрү буенча мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү; - китапханәләрнең ял вакытын</p> <p>- китапханәләрнең мәгълүмати эшчәнлеген активлаштыру; - укучыларга хезмәт күрсәтү юнәлешләрен һәм формаларын киңәйтү; - модель китапханәләр төзү юлы белән халыкка мәгълүмати һәм китапханә хезмәте күрсәтүне яхшырту; - фондларның сыйфат характеристикаларын яхшырту һәм китапханәләрдән файдалану дәрәжәсен</p>

	<p>оештыру һәм халыкның социаль ярдәм таләп итә торган категорияләрен укуга жәлеп итү эшен камилләштерү;</p> <p>- районда балалар һәм яшь буын арасында китап укуны популярлаштыру;</p> <p>- Татарстан Республикасы китапханәләренең эш тәжрибәсен өйрәнү.</p>	<p>арттыру;</p> <p>- китапханәләр фондларын төрле мәгълүмат чыганаclarындагы документлар белән тулыландыруны тәэмин итү;</p> <p>- китапханә хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм яңадан һөнәри әзерләү;</p> <p>- жыелма электрон каталог күләмен арттыру.</p>	
4.	«Клуб учреждениеләрен үстерү» процесс чаралары комплексы		
	<p>Гамәлгә ашыру өчен җаваплы: Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының "Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы" МБУ (Район мәдәният йорты)</p>	<p>Гамәлгә ашыру срогы: 2025-2030 еллар</p>	
	<p>Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы клуб учреждениеләре эшчәнлеген тәэмин итү</p>	<p>- ял итүне оештыру өчен шартлар тудыру һәм район халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү;</p> <p>- гражданнарның район мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән киңрәк файдалана алуын тәэмин итү;</p> <p>- муниципаль мәдәният учреждениеләренең өзлексез һөнәри белем бирү системасындагы эшчәнлеген камилләштерү;</p> <p>- иҗат ирегән һәм гражданнарның мәдәни тормышта катнашу хокукларын тәэмин итү һәм район халкының ижади үзбилгеләнүе өчен шартлар тудыруда ярдәм итү;</p> <p>- Саба муниципаль районында яшәүче барлык халыкларның тулы хокуклы социаль һәм милли-мәдәни үсеше өчен шартлар тудыру;</p> <p>- мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләренең сыйфатын күтәрү.</p>	<p>-клуб формованиеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын 2020 елда Саба районы халкының гомуми санының 26,0 процентыннан 2025 елга 27,0 процентка кадәр арттыру;</p> <p>- район мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту;</p> <p>мәдәният учреждениеләрен эксплуатацияләүдә иминлекне тәэмин итү;</p> <p>- күрсәтелә торган хезмәтләренең сыйфатыннан халыкның канәгатьлек дәрәжәсен арттыру.</p>
5.	«Мәдәният өлкәсендә башка чаралар үткәрү» процесс чаралары комплексы		
	<p>Гамәлгә ашыру өчен җаваплы: Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының "Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы" МБУ (Район мәдәният йорты)</p>	<p>Гамәлгә ашыру срогы: 2025-2030 еллар</p>	

<p>Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чараларны оештыру һәм үткөрү</p>	<p>-Спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чаралары үткөрү, шул исәптән профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында; - төрле консультацияләр оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар циклы, агарту эшчәнлегенең башка формалары үткөрү; - төбәк һәм жирле гореф-гадәتلәр һәм традицияләр нигезендә массакуләм театральләштерелгән бәйрәмнәр һәм тамашалар, халык күңел ачулары, йолалар һәм ритуаллар үткөрү; - халыкның төрле төркемнәренең ялын оештыру, шул исәптән ял һәм бию кичәләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәләре, уен һәм башка мәдәни-күңел ачу программалары үткөрү; -китапханәләр һәм музейларның мәдәни-агарту эшчәнлеген үстерү; - китапханәләргә киңрәк кулланучыларны жәлеп итү максатында чаралар, конкурслар оештыру һәм үткөрү; - истәлекле даталарга, вакыйгаларга багышланган китапханә чараларын оештыру һәм үткөрү; - район әһәмиятендәге чараларны оештыру һәм үткөрү; - төбәкара, Бөтенроссия һәм халыкара чараларда Саба муниципаль районының мәдәният өлкәсен тәкъдим итү; - Саба муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар булдыру</p>	<p>- түләүле чараларда мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын 2021 елда 47,9 кешедән 2025 елда 74,4 мең кешегә кадәр арттыру; - мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәге чаралар санын 2019 елда 62 дән 2025 елда 75 кә кадәр арттыру; - китапханәләргә, музейларга йөрүчеләр саны арту.</p>
<p>6.</p>	<p>"Архив эше өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру»процесслы чаралар комплексы</p>	
<p>Гамәлгә ашыру өчен җаваплы: Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлеге</p>		<p>Гамәлгә ашыру срогы: 2025-2030 еллар</p>
<p>Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны,</p>	<p>Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм алардан файдалануны тәэмин</p>	<p>- архив бүлеге биналарының архив документларын даими саклауны тәэмин итә</p>

туплауны һәм алардан файдалануны тәэмин итү	итү	торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсен 88,9 процентка кадәр арттыру; - архивлар тарафыннан билгеләнгән срокларда үтәлгән запрослар өлешен бер ел эчендә килгән запросларның гомуми күләмдә 98,3 процентка кадәр арттыру
7.	"Мәдәният өлкәсендә идарә системасы эшчәнлеген тәэмин итү" процесс чаралары комплексы	
Гамәлгә ашыру өчен җаваплы: Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының "Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы" МБУ (Район мәдәният йорты)		Гамәлгә ашыру срогы: 2025-2030 еллар
Мәдәни-ял учреждениеләре эшчәнлеген тәэмин итү	итү - гражданның мәдәни кыйммәтләрдән файдалануга, мәдәни тормышта катнашуга, мәдәният оешмаларынан файдалануга конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруны тәэмин итә торган мәдәни-ял итү учреждениеләренә, мәгариф оешмаларының тотрыклы үсеше өчен шартлар тудыру	- эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырылган мәдәни-ял итү учреждениеләре саны

4. Программаны финанс белән тәэмин итү

Программаның, структур элементның исеме, финанс белән тәэмин итү чыганагы	Еллар буенча финанс белән тәэмин итү күләме, мең сум					
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1	2	3	4	5	6	7
"2025-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү" муниципаль программасы - барлыгы, шул исәптән:	201592,198	203011,40 0	216309,800	0,000	0,000	0,000
федераль бюджет	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Татарстан Республикасы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Саба муниципаль районы бюджеты	201592,198	203011,40 0	216309,800	0,000	0,000	0,000
«Музейларны комплекслы үстерү» процесслы чаралар комплексы - барлыгы, шул исәптән:	11281,550	12032,161	12825,525	0,000	0,000	0,000
федераль бюджет	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Татарстан Республикасы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Саба муниципаль районы	11281,550	12032,161	12825,525	0,000	0,000	0,000

бюджеты						
«Милләтнең ижади потенциалын («Ижади кешеләр») тормышка ашыру өчен шартлар тудыру» процесслы чаралар комплексы, шул исәптән:	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
федераль бюджет	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Татарстан Республикасы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Саба муниципаль районы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
«Китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү» процесс чаралары комплексы - барлыгы, шул исәптән:	38804,992	41300,610	43950,955	0,000	0,000	0,000
федераль бюджет	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Татарстан Республикасы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Саба муниципаль районы бюджеты	38804,992	41300,610	43950,955	0,000	0,000	0,000
«Клуб учреждениеләрен үстерү» процесс чаралары комплексы - барлыгы, шул исәптән:	144919,858	143027,829	152814,120	0,000	0,000	0,000
федераль бюджет	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Татарстан Республикасы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Саба муниципаль районы бюджеты	144919,858	143027,829	152814,120	0,000	0,000	0,000
«Мәдәният өлкәсендә башка чаралар үткөрү» процесс чаралары комплексы - барлыгы, шул исәптән:	5270,0	5270,0	5270,0	0,000	0,000	0,000
федераль бюджет	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Татарстан Республикасы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Саба муниципаль районы бюджеты	5270,0	5270,0	5270,0	0,000	0,000	0,000
«Архив эше өлкәсендә дәүләт сәясәтөн гамәлгә ашыру» процесслы чаралар комплексы - барлыгы, шул исәптән:	1315,798	1380,800	1449,200	0,000	0,000	0,000
федераль бюджет	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Татарстан Республикасы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Саба муниципаль районы бюджеты	1315,798	1380,800	1449,200	0,000	0,000	0,000
«Мәдәният өлкәсендә идарә системасы эшчәнлеген тәэмин итү» процесс чаралары комплексы - барлыгы, шул исәптән:	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
федераль бюджет	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Татарстан Республикасы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Саба муниципаль районы бюджеты	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

5. Программа чаралары

Әлеге программа кысаларында түбөндөгө чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- музей фондларын сыйфатлы туплау;
- музейга килүчеләр өчен махсус жиһазлар сатып алу юлы белән уңайлы шартлар тудыру;
- музей хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү;
- китапханә фондларын сыйфатлы туплау;
- махсус китапханә жиһазлары сатып алу юлы белән кулланучылар өчен уку өчен уңайлы шартлар тудыру;
- китап укуны популярлаштыру, район халкы арасында фондлар ачу максатында китапханәләрдә чаралар, район конкурслары үткөрү, музейда;
- китапханә хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү;
- халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә китапханәләр эшчәнлеген тәэмин итү;
- мәдәни хезмәтләр күрсәтүнең сыйфатын яхшырту максатларында муниципаль мәдәният учреждениеләрен заманча тавыш, яктылык, видеопроекция, компьютер жиһазлары, сәхнә костюмнары һ. б. белән тәэмин итү;
- район фестивальләре, конкурслар, ижади акцияләр үткөрү, шул исәптән балалар һәм яшьләр өчен дә;
- район, республика, бөтенроссия фестивальләрендә, конкурсларында катнашу өчен Үзешчән халык ижаты коллективларына ярдәм күрсәтү;
- мәдәният учреждениеләре кадрларының квалификациясен күтәрү программасын гамәлгә ашыру;
- муниципаль мәдәният учреждениеләре арасында ел саен ижади проектлар конкурслары үткөрү;
- архив биналарында янгынга каршы, сак, температура-дымлылык, яктылык һәм санитария-гигиена режимнарын тәэмин итү;
- автоматлаштырылган архив технологияләрен булдыру һәм гражданны һәм оешмаларны архив документлары нигезендә мәгълүмати тәэмин итү.

6. Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижәләре

Программа мәдәният учреждениесе челтәрен саклап калуга, архив бүлеге эшчәнлегенең стратегик максатына ирешүгә, аларның ижади потенциалын тормышка ашыруга юнәлдерелгән, бу исә Саба муниципаль районы халкының төрле катламнарын һәм төркемнәрен мәдәни процесска жәлеп итәргә тиеш.

Тәэмин итәргә кирәк:

- китапханәләрен, клуб учреждениеләрен, музейларны компьютерлаштыру аша халыкның мәдәни кыйммәтләргә реаль керүе; китапханәләрен яңа әдәбият белән тәэмин итү; район мәдәният учреждениеләрендә интернет-сайтлар ачу;
- төрле дәрәжәдәге фестивальләрдә һәм конкурсларда катнашу аша коллектив һәм индивидуаль ижатны алга жибәрү;
- районның клуб учреждениеләрен, китапханәләрен, музейларын халыкка заманча мәдәни хезмәт күрсәтү дәрәжәсенә туры килә торган белгечләр белән тәэмин итү;
- тарихи-мәдәни мирас объектларын саклап калу һәм сакчыл файдалану, тарихи һәм мәдәни ядкарларне саклау, мәдәният учреждениеләренең матди базасын модернизацияләү һәм янгынга каршы куркынычсызлык чаралары комплексын үтәү аша тарихи фондларның сакланышын тәэмин итү;
- Архив фонды документларын һәм башка архив документларын гражданны, жәмгыять, дәүләт мәнфәгатьләрендә саклау, исәпкә алу, туплау һәм куллану;

- янғын сүндөрү, шулай ук архив бүлекләрә биналарының һәм мөлкәтенәң саклау куркынычсызлыгы дәрәжәсен күтәрү.

7. ПРОГРАММАНЫҢ МАКСАТЛАРЫ, БУРЫЧЛАРЫ, НӘТИЖӘЛӘРЕН БӘЯЛӘУ ИНДИКАТОРЛАРЫ

Максат исеме	Мәсьәлә исеме	Ахыргы нәтижәләрне бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлекләре	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел (фараз)
Саба муниципаль районы халкының мәдәният өлкәсендәге агымдагы ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм яңаларын формалаштыру, мәдәният учреждениеләрнең район халкы һәм кунаклары өчен жәлеп итүчәнлеген арттыру. Мәдәният учреждениеләрне күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү. Архив эше белән гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләренә идарә итү.	Социомәдәни функцияләрне гәмәлгә ашыру өчен музейларны үстерү.	Экскурсия хезмәте күрсәтү	81%	82%	83%	84%	85%	86%
		Музей предметларын актив күрсәтүдә катнашкан әйберләрнең чагыштырма авырлыгы	51%	51%	51%	52%	53%	54%
	Гражданнарға мөһлүмәттан һәм белемнәрдән ирекле файдалануга конституциячел хокукларын гәмәлгә ашыруны, китапханә фондларының сакланышын тәәмин итүне, яңартуны тәәмин итәргә сәләтле китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү.	Китапханә фондларының әйләнеше	1,40	1,41	1,42	1,42	1,42	1,42
		Китапханәләрдән файдаланучыларның уртача йөрүе	13	13	14	14	19	19
		Китапханә фондларын яңарту	5,0	5,01	5,02	5,0	5,0	5,0
	Мәдәни-ял итү хезмәтен үстерү, ял итүне оештыру өчен шартлар тудыру, гражданнарның ҮАКС мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән киңрәк файдалануын тәәмин итү	Клуб формированиеләре саны, берәмлекләр	675	675	675	675	675	675
		Үткәрелә торган мәдәни-ял итү чаралары саны, берәмлекләр	14055	14055	14055	14055	14101	14101
	Документларны саклау, исәпкә алу, туплау һәм алардан файдалану өчен архив эшен үстерү.	Дәүләт архивлары биналарының архив документларын даими саклауны тәәмин итә торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсе, %	87,8	88,8	89,3	89,5	89,9	90,3

		Архивлар тарафыннан билгелэнгән срокларда үтэлгән запросларның бер ел эчендә кергән запросларның гомуми күләмендә өлеше, %	97,7	97,9	98,1	98,3	98,5	98,7
Саба муниципаль районы халкының мәданият өлкәсендәге агымдагы ихтыяжларын канәгатләндерү һәм яңаларын формалаштыру, мәданият учреждениеләре район халкы һәм кунаклары өчен жәлеп итүчәнлеген арттыру. Мәданият учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләренең сыйфатын күтәрү. Архив эше белән гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә идарә итү.	Социомәдени функцияләргә гамәлгә ашыру өчен музейларны үстерү.	Экскурсия хезмәте күрсәтү	81%	82%	83%	84%	85%	86%
		Музей предметларын актив күрсәтүдә катнашкан әйберләренең чагыштырма авырлыгы	51%	51%	51%	52%	53%	54%
	Гражданнарга мәгълүматтан һәм белемнәрдән иреккә файдалануга конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруны, китапханә фондларының сакланышын тәмин итүне, яңартуны тәмин итәргә сәләтле китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү.	Китапханә фондларының әйләнеше	1,40	1,41	1,42	1,43	1,44	1,45
		Китапханәләрдән файдаланучыларның уртача йөрүе	13	13	14	14	19	19
		Китапханә фондларын яңарту	5,0	5,01	5,02	5,03	5,04	5,05
	Мәдени-ял итү хезмәтен үстерү, ял итүне оештыру өчен шартлар тудыру, гражданнарның ҮАКС мәданият учреждениеләре хезмәтләреннән кинчәк файдалануын тәмин итү	Клуб формираниеләре саны, берәмлекләр	675	675	675	675	675	675
		Үткәрелә торган мәдени-ял итү чаралары саны, берәмлекләр	14055	14055	14055	14055	14101	14101
	Документларны саклау, исәпкә алу, туплау һәм алардан файдалану өчен архив эшен үстерү.	Дәүләт архивлары биналарының архив документларын даими саклауны тәмин итә торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсе, %	87,8	88,8	89,3	89,5	89,9	90,3

		Архивлар тарафыннан билгелэнгән сроктарда үтәлгән запросларның бер ел эчендә кәргән запросларның гомуми күләмендә өлеше, %	97,7	97,9	98,1	98,3	98,5	98,7
--	--	--	------	------	------	------	------	------

8. Муниципаль программаның процесс чаралары комплексы исемлеге

8.1. «Музейларны комплексы үстерү» процесслы чаралар комплексының төп чаралары

т/б №	Исеме	Үткәру сроктары	Жаваплы башкаручылар
1	Музей фондларын сыйфатлы туплау	ел саен	«Саба ҮКМ» МБУ
2	Махсулаштырылган мебель сатып алу юлы белән музейда уңайлы шартлар тудыру һәм башкалар.	ел саен	«Саба ҮКМ» МБУ
3	Халыкка музей хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә музейлар эшчәнлеген тәмин итү	ел саен	«Саба ҮКМ» МБУ
4	Музей хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү	ел саен	«Саба ҮКМ» МБУ

8.2. Процесс чаралары комплексының төп чаралары «Китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү»

т/б №	Исеме	Үткәру сроктары	Жаваплы башкаручылар
1	Китапханә фондларын сыйфатлы туплау	ел саен	«Саба ҮБС» МБУ
2	Район китапханәләре өчен ел саен үткәрелә торган үзәкләштерелгән язылу	ел саен	«Саба ҮБС» МБУ
3	Махсулаштырылган китапханә жиһазларын сатып алу юлы белән кулланучылар өчен уңайлы уку шартлары тудыру һәм башкалар.	ел саен	«Саба ҮБС» МБУ
4	Китапханә хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү	ел саен	«Саба ҮБС» МБУ

8.3. «Клуб учреждениеләрен үстерү» процесслы чаралар комплексының төп чаралары

№	Исеме	Үтәү вакыты	Жаваплы башкаручылар
1. Халык ижатын һәм үзешчән сәнгатьне үстерү			
1.1.	Район халык коллективларының гастроль эшчәнлегенә ярдәм итү	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район

			мәдәният йорты)
1.2.	Республика киңәшмәләрендә, семинарларда, мастер-классларда, кадрларның квалификациясен күтәрү һәм яңадан әзерләү курсларында катнашу	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)
2. Мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту			
2.1.	Район мәдәният учреждениеләрен музыка кораллары, акустик аппаратура, техник чаралар, сәхнә костюмнары һәм башкалар белән тәэмин итү.	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)
2.2.	Мәдәният учреждениеләрен компьютерлар белән тәэмин итү, электрон почта эшен системалаштыру, челтәр технологияләрен үстерү буенча эшне дәвам итү	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)
2.3.	Мәдәният һәм сәнгать учреждениеләрен көзгекышкы шартларда эшләүгә әзерләү	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)
2.4.	Район мәдәният учреждениеләрен яңгынга каршы беренчел саклану чаралары (яңгын сүндерү жайланмалары, яңгын сүндерү щитлары өчен инвентарь) белән тәэмин итү	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)
2.5.	Районның мәдәни-ял итү учреждениеләре өчен жиһазлар, яктылык-тавыш аппаратурасы сатып алу	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)
3. Халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү			
3.1.	Халыкның мәдәни-ял итү эшчәнлегенә хезмәт күрсәтү өлкәсендә район мәдәният йортын, авыл мәдәният йортларын, авыл клубларын тәэмин итү	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)

8.4. «Мәдәният өлкәсендә башка чаралар үткәрү» процесслы чаралар комплексының төп чаралары

№	Исеме	Үтәү вакыты	Жаваплы башкаручылар
1. Төп чара: Мәдәният өлкәсендә башка чаралар үткәрү			
1.1.	<p>Район бәйрәмнәрен, конкурсларын оештыру һәм үткәрү:</p> <p>-“Мөселман егете”, Гүзәл туташ”;</p> <p>“Уйныйбыз да, жырлыйбыз да, гармун кулларыбызда” Саба муниципаль районы башлыгы призына татар халык музыкасын, 80-90 еллар жырларын башкаручыларның конкурс-конкурсы;</p> <p>-район конкурсы - “Уйнагыз гармуннар”;</p> <p>-курайчылар, тальянчылар, “Сихри моңнар” гитарачылар конкурсы;</p> <p>-конкурс - “Кабак 2020-2025”;</p> <p>-шагыйрь Г.Тукайның туган көненә багышланган шигырь укучылар конкурсы;</p> <p>“Нәүрүз” бәйрәме, “Сабангуй”, “Яңа ел”;</p> <p>Өлкәннәр көненә, 1941-1945 елларда Бөек Ватан сугышында Жинү көненә, Мәдәният хезмәткәрләре көненә, Әниләр көненә, инвалидлар декадасына багышланган чаралар;</p> <p>тематик кичәләр, концертлар, театральләштерелгән тамашалар, ял кичәләре һәм</p>	2025-2030 еллар	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)

	<p>башкалар.</p> <p>Районның иҗат коллективларының бөтенроссия, төбәкара республика фестивальләрендә һәм конкурсларында катнашуы: “Созвездие-Йолдызлык”, “Живой родник”, “Дулкыннар”, “Жырлы моңлы балачак”, “Если бы.....!”, “Сандугач керде күңелгә”, “Ватан”, “Балкыш-Сияние”, “Эхо веков в истории семьи – Тарихта без эзлебез”, “Уйнагыз гармуннар – Играй гармонь”, “Идел-йорт”, “Конкурс кураистов, сорнаистов, кубызистов им. Исмагила Мусина, “Иделкәем” балалар-яшүсмерләр театр һәм курчак театрлары коллективларында һ.б.</p>		
1.2.	<p>Музей чараларын үткәрү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Туган ягыбыз"; - "Солдат тормыш хакына барган"; - " Саба районының мәдәни мирасы»; - "Туган ягыбыз тарихы турында кайгыртып" - "Саба районы һәйкәлләре» - тематик кичәләр, районның күренекле кешеләре белән очрашулар 	2025-2030 еллар	«Саба ҮКМ» МБУ
1.3.	<p>Китапларга ярдәм итү һәм аларны уку буенча китапханә чаралары үткәрү, район конкурслары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Елның иң актив укучысы»; - «Иң укый торган гаилә»; - «Гаилә белән китапханәгә» проекты; - 1 июнь - Балаларны яклау көне; - «Г.Тукайның туган көненә шигырь уку конкурсы»; - «Әдәби марафон» - “Әдәби манзара” - “Әдәби кунакханә” -“Жәйге китапханә” проекты -“Әдәби алан” проекты - “Ямьле Саба” проекты - “Туган телләр һәм халыклар бердәмлеге елы” - "Иң яхшы китапханә"; - «Елны яктыртуда иң актив китапханә» һ.б. «Елның иң яхшы китапханәчесе» һөнәри осталык район конкурсын үткәрү. 	2025-2030 еллар	«Саба ҮБС» МБУ

8.5. «Архив эше өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру» процесслы чаралар комплексының төп чаралары

Исеме	Үтәү вакыты	Жаваплы башкаручылар
Архив биналарында янгынга каршы, сак, температура-дымлылык, яктылык һәм санитария-гигиена режимнарын тәэмин итү	2025-2030 еллар	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлеге
Автоматлаштырылган архив технологияләрен булдыру һәм гражданның һәм оешмаларның архив документлары нигезендә мәгълүмати тәэмин итү.	2025-2030 еллар	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлеге